

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ КОНКУРЕНЦІЇ І МОНОПОЛІЇ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

На сьогоднішній день актуальним є співвідношення конкуренції і монополії як складових частин ринкової економіки.

Економічна конкуренція — це змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі мають можливість вибирати між кількома продавцями [1].

Зазвичай виділяють позитивні і негативні риси конкуренції. До позитивних можна віднести: стимулювання зниження витрат, тобто економії ресурсів; стрімкий розвиток виробництва, покращення якості, поновлення асортименту виробів; об'єктивність оцінки результатів конкуренції, оскільки це роблять самі споживачі.

Модель досконалої конкуренції припускає наявність на ринку великої кількості фірм, що виробляють однорідну продукцію і споживають однакові фактори виробництва [2].

Основним негативним наслідком конкуренції можна вважати майнову диференціацію в суспільстві через витіснення малого бізнесу великим.

На відміну від конкурентної фірми, де вхід на ринок вільний, бар'єри входу в умовах монополії — не допускають появи нових виробників [3].

Монополія — це тип ринкової структури, коли лише одна фірма пропонує весь ринковий обсяг блага, для якого не існує близьких замінників.

Монополістична діяльність характеризується: присутністю на ринку єдиного виробника, що продає свою продукцію безлічі дрібних покупців; відсутністю товарів-замінників продукту монополіста. Передбачається, що метою монополіста виступає максимізація прибутку, проте основними недоліками монополії є те, що вона призводить до застійних явищ, у тому числі до уповільнення науково-технічного прогресу, зниження ефективності виробництва і зниження добробуту споживачів [3].

Монопольним вважається становище суб'єкта господарювання, доля якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції [4].

Державна позиція з проблем захисту економічної конкуренції та регулюванням монополій в системі ринкових відносин знаходить своє втілення в наступних актах законодавчого характеру: Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. № 2210-III, Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 1 січня 1997 р. № 237/96-ВР та ін. Законодавство України щодо конкуренції є потужним засобом захисту економічних прав підприємців та споживачів, яким корисно розуміти, принаймні, основи державної конкурентної політики та правила, встановлені законодавством. Також з метою захисту економічної конкуренції був створений Антимонопольний комітет України.

Антимонопольно-конкурентна політика в Україні спрямована на створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів ринку, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими, насамперед у сфері монопольного ціноутворення та за рахунок зниження якості товарів та послуг.

Наприклад, у третьому кварталі 2013 р. Антимонопольний комітет України визнав дії державного підприємства «Південна залізниця», державного підприємства «Одеська залізниця», державного підприємства «Донецька залізниця» та державного підприємства «Придніпровська залізниця» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на послуг з надання пасажиром у користування комплектів постільної білизни у вагонах поїздів. Порухення полягало саме у встановленні економічно необґрунтованого рівня тарифів. Комітет зобов'язав державні підприємства «Одеська залізниця», та «Придніпровська залізниця» припинити порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції. Загальна сума штрафів за вчинені порушення склала 100,5 млн. грн. [4].

Отже, одним із найважливіших завдань держави в умовах ринкових відносин є забезпечення такого співвідношення монополії і конкуренції, яке не призводить до руйнівних наслідків в економіці.

Загальновідомо, що одним із визначальних чинників успішного поступу ринкової економіки є конкуренція. Добросовісна кон-

куренція є невід'ємною характеристикою економік країн-лідерів сучасно світу [5].

На нашу думку, в ринковій економіці України поряд із демократичними виборами, свободою слова і незалежністю необхідно розвивати та захищати добросовісну конкуренцію, яка забезпечує ефективний розподіл та використання ресурсів, науково-технічний та економічний прогрес й, в кінцевому рахунку, добробут громадян.

Після глибокої трансформаційної кризи 90-х років, яку пережила наша країна, швидше виходили із кризового стану ті галузі, де склалися конкурентні відносини. І зараз, у період подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи, саме конкуренція може стати одним із головних чинників сталого економічного зростання.

Література

1. Закон України «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — К.— 2001. — № 12. — 64 с.
2. Стретович О. А. Економічна сутність конкуренції / О. А. Стретович // Економіка та держава. — 2010. — № 9. — С.17.
3. Павленко А. В. Монополістичні структури в системі ринкових відносин / А. В. Павленко // Економіка та держава. — 2011. — № 7. — С.64-66.
4. Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua>.
5. Азаров М. Я. Ефективна конкуренція — двигун інноваційного розвитку / М. Я. Азаров // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. — 2010. — № 2. — С. 4.

Шідловська І.С.,

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА СТВОРЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ОФШОРНИХ ЗОН В УКРАЇНІ

Вітчизняний розвиток бізнесу з допомогою іноземних офшорних компаній розпочався на початку 90-х, у зв'язку з відміною монополії держави на зовнішньоекономічну діяльність. На даний час майже половина світового капіталу проходить через офшорні компанії.